

DOĞUM KLİNİĞİNDE SIK RASTLANAN TÜMÖR OLGULARI I. GENİTAL KANAL TÜMÖRLERİ

Deniz MISIRLIOĞLU* E. Fatih ÜNAL** Deniz NAK***
Yavuz NAK**** Özlem ÖZMEN****

ÖZET

Bu çalışmada son yıllarda U.Ü. Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine getirilen çeşitli evcil dişi hayvanlarda rastlanılan genital kanal tümörlerinin yapısal özellikleri ile, tür, yaş ve organlara göre dağılımları incelendi. Köpekler tümör oluşma insidansı açısından ilk sırada bulunurken, bunu sırasıyla inek ve kısrak izledi. Genital kanal tümörleri içinde vaginal tümörler en sık gözlenirken, uterus, serviks ve vulva tümörüne daha az sayıda rastlandı. Vaginal tümör oluşumu için ortalama yaş köpeklerde 5.5, inekte ise 3.4 olarak saptandı.

SUMMARY

**General Evaluation of Tumors Which was Observed Frequently in
Department of Obstetrics and Gynecology in the Last Years
I. Genital System Tumors**

In this study genital tract tumors of female domestic animals which was brought to the Department of Obstetrics and Gynecology of Veterinary Faculty in the last years were investigated. It was seen that the dogs showed a higher tumor incidence than the cows and mares. Vaginal tumors were found as the most common type of the genital tract neoplasms. Neoplasms of uterus, cervix and vulva were seen rarely. The average age for vaginal tumors was found 5.5 in dog and 3.4 in cow.

Key words: Vaginal tumor, female domestic animal, genital tract tumor.

GİRİŞ

Evcil hayvanlarda genital sistem tümörlerine oldukça sık rastlanır. Dişi evcil hayvanların genital kanalını kapsayan tümörler içinde yumurtalık, uterus, serviks, vagina ve vulva tümörleri bildirilmiştir¹⁻³.

* Yard. Doç. Dr.: U.Ü. Vet. Fak., Patoloji Anabilim Dalı, Bursa / TÜRKİYE.

** Doç. Dr.: U.Ü. Vet. Fak., Doğum ve Jinekoloji Anabilim Dalı, Bursa / TÜRKİYE.

*** Araş. Gör.: U.Ü. Vet. Fak., Doğum ve Jinekoloji Anabilim Dalı, Bursa / TÜRKİYE.

**** Araş. Gör.: U. Ü. Vet. Fak., Patoloji Anabilim Dalı, Bursa / TÜRKİYE.

En fazla köpek ve sığırlarda şekillenen ovaryum tümörleri içinde sıkça bildirilenler, sığırlardaki granulosa hücreli tümör ile, köpeklerdeki epithelial tümörlerdir³⁻⁵.

Köpek, sığır, koyun ve kedi gibi hayvan türlerinde rastlanılan uterus tümörleri arasında leiomyoma, endometrial polip, cystadenocarcinoma, nadir olarak da carcinoma ve adenocarcinoma gibi tümör çeşitleri yer alır^{3,6}.

Cervix'in fibrom ve fibrosarcoma'larına dişi köpeklerde ara sıra rastlanılır. Ayrıca sığırların malign lymphoma ve endometrial carcinoma olgularında cervix metastazları gözlenebilir³.

Köpek, sığır, kısırak gibi hayvanların vulva ve vaginasında bildirilen tümörler arasında fibropapilloma, venereal tümör, fibroma, leiomyoma, yağ bezi adenomu, hemangioma, lipoma, lymphosarcoma, malign melanoma, leiomyosarcoma, carcinoma ve adenocarcinoma bulunur^{3,7-10}.

Ülkemizde pet hayvan sevgisinin giderek artması ve hayvan sahiplerinin bilinçlenmesi nedeniyle tümör olguları gittikçe artan bir önem kazanmaktadır. Bu konudaki gözlemlerimizi sunarak katkıda bulunmayı amaçladık.

MATERYAL VE METOD

Çalışmanın materyalini son yıllarda fakültemiz Doğum ve Jinekoloji Kliniğine getirilen 24 köpek, 12 inek ve 2 kısırak olmak üzere toplam 38 hayvan oluşturdu. Bu hayvanlardan tümör şüphesiyle vaginadan 31, uterusdan 3, vulvadan 3 ve cervix'ten 1 adet kitle operatif yolla ekstirpe edildi.

Operasyonlar, köpek ve kedilerde Thiazine (xylazine) hydrochloride + Ketamin hidroklorür kombinasyonu ile oluşturulan dissosiyatif anestezi, ineklerde Thiazine (xylazine) hydrochloride ile, kısıraklarda ise Propionyl promazine ile oluşturulan premedikasyondan sonra alt epidural anestezi altında gerçekleştirildi. Vulva, vagina ve cervix'te yer alan tümörler operatif müdahale ile ekstirpe edildi. İhtiyaç duyulan vakalarda episiotomiye başvuruldu. Uterusta tümör teşhisi koyduğumuz üç köpeğe ise ovario-hysterectomie uygulandı.

Ekstirpe edilen tümörlerden fakültemiz patoloji laboratuvarına gönderilen numuneler histopatolojik muayene için % 10'luk formol solüsyonunda tesbit edildikten sonra otomatik doku işleyicisinden geçirilerek parafin blokları hazırlandı. Daha sonra 5-6 mikron kalınlığında kesitleri alınarak Hematoxylin-Eosin ve gerekli görülenler ayrıca van Gieson boyama metodları ile boyandı ve ışık mikroskopunda değerlendirildi.

BULGULAR

Son yıllarda fakültemiz doğum ve jinekoloji kliniğinde genital kanal organlarından birisinde tümör olduğu şüphesiyle ameliyat edilen 38 olgu içinde 24 köpek, 12 inek ve 2 kısırak yer aldı. Tümöral kitlelerin 31'i vagina, 3'ü uterus, 3'ü vulva ve 1'i de serviksten alındı. Alınan tümöral oluşumların hayvan türlerine ve organlara göre dağılımı Tablo: I'de verilmiştir.

Tablo: I
Tümörlerin Hayvan Türlerine ve Organlara Göre Dağılımı

ORGAN	HAYVAN TÜRÜ			TOPLAM	%
	KÖPEK	İNEK	KISRAK		
VAGİNA	19	11	1	31	81,58
UTERUS	3	—	—	3	7,89
VULVA	1	1	1	3	7,89
CERVIX	1	—	—	1	2,63
TOPLAM	24	12	2	38	
%	63,16	31,58	5,26		

% 81'lik bir oran ile en çok sayıda gözlenen vaginal tümörlere köpeklerde Seter ırkında, ineklerde ise Holstein ırkında en fazla rastlandı. Her iki hayvan türünde de vaginal tümörlerin en çok 2-5 yaşları arasında ortaya çıktığı görüldü.

Vaginal tümörlerin ırk ve yaşa göre dağılımı Tablo: II ve Tablo: III'de verilmiştir.

Tablo: II
Vaginal Tümörlerin Hayvan Türü ve Irklarına Göre Dağılımı

KÖPEK	SETER	KURT	PUANTER	AV	MELEZ	IRKI BİLİNMEYEN
		6	2	1	1	1
İNEK	HOLSTEIN		MONTAFON		IRKI BİLİNMEYEN	
	7		1		3	
KISRAK	YERLİ					
	1					

Tablo: III
Vaginal Tümörlerin Yaşa Göre Dağılımı

YAŞ	0 - 1	2 - 5	6 - 9	10 - 14	15 ve Üzeri	Bilinmeyen
KÖPEK		10	5	2		2
İNEK		9				2
KISRAK					1	

Fakültemizin doğum ve jinekoloji kliniğinde dişi hayvanların genital kanalından alınan 38 tümöral oluşumdan 25'inin histopatolojik incelemesi sonunda vaginadan alınan 20 kitlenin 12'sine venereal tümör, 7'sine fibrom, 1'ine de fibrolipom tanısı kondu. Uterus tümörü şüphesi ile gönderilen 3 tümöral oluşumdan 1 tanesinin fibroleiomyoma olduğu gözlenirken, diğer ikisinin sadece endometrial

hiperplazi olduğu görüldü. Ayrıca bir vulva tümörüne basalioma ve bir serviks tümörüne de fibroma tanısı kondu (Tablo: IV).

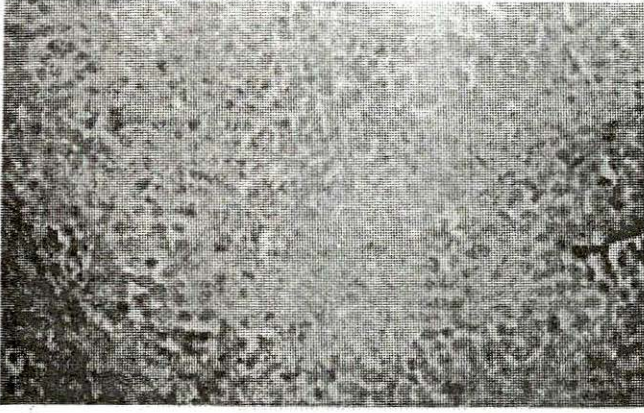
Tablo: IV
Tümörlerin Tür, Irk, Yaş, Organ ve Histopatolojik Tanıya Göre Dağılımı

TÜR	IRK	YAŞ	ORGAN	HİSTOPATOLOJİK TANI
Köpek	Av	6	Vagina	Venereal tümör
Köpek	Puanter	5	Vagina	Venereal tümör
Köpek	Seter	5	Vagina	Venereal tümör
Köpek	Seter	3	Vagina	Venereal tümör
Köpek	Seter	—	Vagina	Venereal tümör
Köpek	Kurt	—	Vagina	Venereal tümör
Köpek	Kurt	3	Vagina	Venereal tümör
Köpek	Melez	—	Vagina	Venereal tümör
Köpek	—	8	Vagina	Venereal tümör
Köpek	—	5	Vagina	Venereal tümör
Köpek	—	3	Vagina	Venereal tümör
Köpek	—	7	Vagina	Venereal tümör
Köpek	Seter	6	Vagina	Fibrolipoma
Köpek	Seter	7	Vagina	Fibroma durum
Köpek	Seter	11	Vagina	Fibroma
Köpek	—	4	Vagina	Fibroma durum
Köpek	—	3	Vagina	Fibroma
İnek	—	—	Vagina	Fibroma
İnek	Holstein	4	Vagina	Fibroma
İnek	—	—	Vagina	Fibroma durum
Kısırak	Yerli	20	Vulva	Basalioma
Köpek	Terrier	10	Uterus	Endometrial hiperplazi
Köpek	Terrier	5	Uterus	Endometrial hiperplazi
Köpek	—	4	Uterus	Fibroleiomyoma
Köpek	Terrier	10	Serviks	Fibroma durum

Köpeklerde rastladığımız vaginal tümörlerin büyük çoğunluğunu (% 63) oluşturan venereal tümör olgularının hepsinin Bursa'nın Mudanya bölgesine ait köylerden geldiği gözlemlendi.

Venereal tümör olgularında tümörler kırmızı renkte ve karnibahar manzarasının da idi. Mikroskopik muayenede tümörün belli bir diziliş göstermeyen hücre yığınlarından oluştuğu görüldü. Bu hücreler yuvarlak, oval ve yer yer de poligonal şekilli olarak gözlemlendi. Hücreler HE ile soluk boyanan bir sitoplazmaya, merkezde yerleşmiş bir çekirdeğe ve belirgin bir çekirdekçiğe sahip idi (Resim: 1). Tümörü loblara ayıran ince bağ doku trabeküllerine ara sıra rastlandı. Mitotik figürler orta sıklıkta gözlemlendi. Ayrıca tümör dokusu içinde sık lenfositler hücre infiltrasyonları ile yer yer de kanama ve nekroz alanları dikkati çekti.

Vaginal fibromlara genellikle vestibulum vagina kısmında değişebilen büyüklükte, saplı veya sapsız tek kitleler halinde rastlandı. Çoğunlukla yuvarlak veya oval şekilli olan ve bazen düz, fakat genellikle nodüler yapıda yüzeyi bulunan bu tümörlerin çoğunlukla sert kıvamlı oldukları gözlemlendi. Kesit yüzlerinin beyaz-gri, beyaz-sarı renkte olup, bazen de kanama sahalarının varlığı görüldü. Mikroskopik muayenede değişik yönlere doğru uzanarak demetler oluşturan iğ veya mekik şek-

*Resim: 1
Bir köpeğin
vajasından
alınmış venereal
tümör x400 HE.
Venereal tumor in
vagina of a dog
x400 HE.)*

lindeki fibroblastlar ile kollagen ipliklerin tümörün ana yapısını oluşturdukları gözlemlendi (Resim: 2-3). Fazla miktarda kollagen iplik içerenler fibroma durum olarak (Resim: 4) değerlendirildi. Bazı vaginal fibrom'ların özellikle yüzeyle yakın kısımlarında zaman zaman yangisel hücre infiltrasyonları ile kanama ve nekroz alanlarına rastlandı.

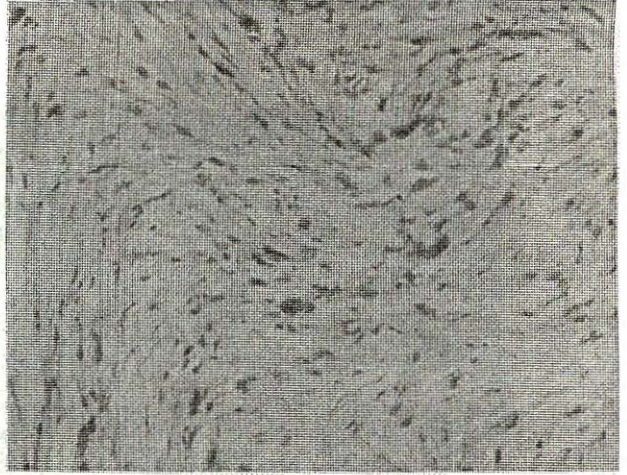

*Resim: 2
Bir köpeğin vajasından alınmış fibrom x400 HE.
(Vaginal fibrom of a dog x400 HE.)*

6 yaşındaki bir av köpeğinden alınan vaginal tümörlerden bir tanesinde bağ doku artışı ile birlikte yağ doku hücrelerinde de iyi huylu bir artış belirlenerek bu olgu fibrolipoma olarak değerlendirildi.

Resim: 3
Resim 2'nin daha büyük
büyütmede görünüşü
x800 HE.
(Higher magnification
of fig.2 x800 HE.)

Resim: 4
Bir ineğin vaginasından
alınmış sert fibrom
x400 HE.
(Vaginal fibroma durum
of a cow x400 HE.)

Laboratuvarımıza ulaşan tek vulva tümörü olgusu 20 yaşındaki bir kısrığa ait olan Basalioma idi. Vulva derisinden alınan 150 gram ağırlığındaki tümör, nodüler yapıda ve beyazımsı-sarı renkte olup, kesit yüzünde kireçlenme odakları gözlemlendi. Mikroskopik muayenede, dermis katında polikromatik ve pleomorfik bir yapı sergileyen tümör hücrelerinin birbirlerinden ince bir bağ doku ile ayrılan adenoid ve yer yer de solid yapılar oluşturdukları görüldü. Az sayıda mitotik figüre rastlandı. Ayrıca tümörün yer yer nötrofil lökosit, plazma hücresi ve lenfositlerden oluşan yangısel hücrelerle infiltre olduğu ve yer yer de kireçlenme odaklarının varlığı dikkati çekti.

4 yaşında bir köpeğin uterusundan alınan tümöre fibroleiomyoma tanısı kondu. Soliter olarak gelişmiş olan sert kıvamlı ve açık renkli bu tümörün mikroskopik

muayenesinde rastgele bir diziliş gösteren düz kas hücreleri ile birlikte çok miktarda fibröz doku artışı gözlemlendi.

10 yaşındaki bir köpeğin orificium uteri externa kısmından alınan solid ve oldukça sert kitlenin mikroskopik muayenesinde, kollagen ipliklerden zengin fibroma durum olduğu saptandı.

TARTIŞMA

Araştırmacılar, köpeklerde tümör insidansının diğer hayvan türlerine oranla daha yüksek olduğunu ve köpeklerde oldukça sık karşılaşılan genital sistem tümörlerinin büyük bir kısmını vaginal tümörlerin oluşturduğunu bildirmişlerdir^{1,2,6-8,11,12}.

Biz de kliniğimizde en çok rastlanan genital kanal tümörü olarak vaginal tümörleri (% 83) gözledik ve tümör olgularının büyük çoğunluğuna (% 62) köpeklerde rastladık. Çalışmamızda tümör insidansı bakımından ineklerin (% 32) ikinci sırada, kısırakların (% 5) üçüncü sırada geldiğini saptarken, kedi, koyun ve keçi gibi diğer evcil dişi hayvanlarda tümör olgusuna rastlamamış olmamız, bu hayvan türlerinin genital kanallarında tümör insidansının oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

Araştırmacıların^{3,6-10} bildirdiği uterus, vulva ve cervix tümörlerine kliniğimizde getirilen hayvanlarda çok az sayıda rastlarken ovaryum tümörüne hiç rastlanmadı. Ancak bazı araştırmacılar, ekstensor genital tümörlerin teşhis açısından bir güçlük yaratmadıklarına, oysa ovaryum ve uterus gibi vücudun iç kısımlarında yer alan tümörlerin farkedilme şansının daha az olduğuna, çünkü bu tip tümörlerin genellikle spesifik klinik semptomlar göstermediklerine dikkati çekmektedirler^{5,6}.

Köpeklerde vaginal tümörlerin genellikle 4-15 yaşları arasında gözlemlendiği ve en fazla sayıda vaginal tümöre 10-11 yaşlarındaki köpeklerde rastlanıldığı bildirilmiştir⁸.

Biz ise kliniğimize akseden vaginal tümör olgularına köpeklerde 3-11 yaş sınırları içerisinde rastladık ve tümörlerin genellikle 3 yaşından itibaren görülmeye başladığını ve 7 yaşından sonra görülme oranının azaldığını gözledik. İneklerdeki vaginal tümörlere ise 2-5 yaş sınırları arasında rastladık.

Araştırmacılar hayvanlarda rastlanılan vaginal tümörler içerisinde ergin köpeklerde transmissible venereal tümör olgularının daha yaşlı köpeklerde ise fibroma ve leiomyoma gibi tümörlerin yaygın olduğunu, ayrıca ineklerde nadir de olsa vaginada fibrom oluşabileceğini bildirmektedirler^{1,3,7-10,13}.

Biz histopatolojik muayenesini yaptığımız vaginal tümörler içerisinde transmissible venereal tümör, fibrom ve fibrolipom olgularına rastladık.

Şenünver ve arkadaşları⁷ son yıllarda ülkemizdeki köpeklerde venereal tümör vakalarında bir artış saptadıklarını bildirmektedirler. Biz de köpeklerde rastladığımız 19 vaginal tümörden 12'sinin venereal tümör olmasını ve bu olguların hepsinin aynı yerleşim bölgesinden gelmesini dikkat çekici bulduk.

Vaginal neoplazmalarda bildirilen en bariz klinik bulgu vulva dudakları arasından tümör kitlesinin görünmesidir. Bunun dışında vagina ve vulvadan kanlı veya seröz bir akıntının gelmesi, idrar yapma güçlüğü, vaginada kalınlaşma, vulvada

şişme, klitoris'in büyümesi ve bazen de memede nodül oluşumu gibi klinik bulgulardan söz edilmektedir⁸.

Biz de, kliniğimize gelen vakalarda vulvadan kitlenin görülmesi, vulvanın dışına çıkması, vulvada şişlik, tümöral kitlenin üzerinde ülserleşme ve kanama, orificium uteri externa üzerine basınç yapan tümör olgularında idrar yapma güçlüğü gibi klinik bulgular tespit ettik. Bir olguda da vaginal tümör ile birlikte memede de tümör oluşumu gözledik.

Çalışmamızın sonucunda genital kanal organları içinde dişi hayvanlarda vaginal tümörlerin oldukça yaygın olduğunu ve köpeklerin daima en çok tümör gözlenen hayvan türü olduğunu söyleyebiliriz.

KAYNAKLAR

1. RAHLFS, I.: Tumoren Bei Alten Hunden Collegium Veterinarium 6(2), 48-49 (1974).
2. BOSTOCK, D.E., OVEN, L.N., HANICHEN, T.: Geschwülste bei Katze, Hund und Pferd. Ein Farbatlas F.K. Schattauer Verlag Stuttgart, New York (1976).
3. JONES, T.C., HUNT, R.S.: Veterinary Pathology Lea-Feabiger, Philadelphia, 1503-1583 (1983).
4. MISIRLIOĞLU, D., ERTÜRK, E.: Bir İneğin Ovaryumunda Rastlanan Granulosa Hücreli Tümör Olgusu. U.Ü. Vet. Fak. Derg. 1(12), 13-19 (1993).
5. IGLESIAS, M.J.G., RODRIGUEZ, J.M.M., MORAL, A.M.B., DIEZ, A.E.: Common Epithelial Tumours of the Ovary in Cows. Res. Vet. Sci. 50(3), 358-9 (1991).
6. HELLER, H.: Tumoren in der Brust und Bauchhöhle beim Hund einige Fälle aus der Praxis. Kleintierpraxis 34(7), 331-336.
7. ŞENÜNVER, A., TÜRKASLAN, M.T., BERAT, T., YEŞİLDERE, T.: İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Doğum ve Jinekoloji Kliniğine 1977-1980 Yılları Arasında Getirilen Dişi Köpeklerde Rastlanılan Transmissible Venereal Tümör Olguları Üzerinde Çalışmalar. İ.Ü. Vet. Fak. Derg. 8(2), 69-76 (1982).
8. MANOTHAIUDOM, K., JOINSTON, S.D.: Clinical Approach to Vaginal/Vestibular Masses in the Bitch. Veterinary Clinics of North America. Small Anim. Practice 21(3), 509-521 (1991).
9. ÜNAL, E.F., NAK, Y., ÜNSAL, D., DİKER, F., YAKIŞIK, M.: Bir İneğin Vestibulum Vaginasında Rastlanan Adipose Doku Herniası Olgusu. U.Ü. Vet. Fakt. Derg. 8-9 (1-2-3), 179-184 (1990).
10. DEVECİ, H., TİMURKAN, H., ÇİFTÇİ, M.K.: Bir İnek Vaginasında Fibrosarkom Olgusu: Selçuk Üniv. Vet. Fak. Derg. 8(2), 69-76 (1982).
11. PAMUKÇU, M., ERTÜRK, E.: Ankara'da Köpeklerde Görülen Tümör Çeşitleri, A.Ü. Vet. Fak. Derg. 9(1), 1-9 (1962).
12. YÜCEL, R., ACAR, S.E., YEŞİLDERE, T.: Kedi ve Köpeklerde Abdomen Bölgesinde Görülen Tümörlerin Toplu Bir Değerlendirmesi. İ.Ü. Vet. Fak. Derg. 12(1), 63-74 (1986).
13. KÖKÜUSLU, C., ERER, H., ÜNAL, E.F.: İneklerde Vulva ve Vagina Tümörleri, A.Ü. Vet. Fak. Derg. 27 (3-4), 431-439 (1981).